

KREPKO ZMANJŠAN PESIMIZEM POTROŠNIKOV

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

10

Oktobrski podatki o domačem trošenju ne prinašajo veliko novega. Spodbudna je stabilna rast investicijskega povpraševanja, ki kaže, da se bodo investicije pridružile neto izvozu pri spodbujanju gospodarske aktivnosti. Tudi potrošniki so na začetku leta mnogo manj pesimistični kot v preteklih letih, kar kaže, da bi doslej prevladujoča negativna mnenja in pričakovanja mogla v naslednjih mesecih preiti v pozitivna. Zato je upati, da oblasti z davčno nedonosnimi in največkrat nesmiselnimi institucionalnimi spremembami ne bodo zatrle optimizma.

Izvoz je v novembru pospešil, trgovinska bilanca je bila izravnana. V enajstih mesecih 2014 je Slovenija imela nadpovprečne zunanjetrgovinske rezultate: veliko povečanje izvoza, pozitivno blagovno bilanco in izboljšanje pogojev menjave. Po rasti izvoza je na četrtem mestu, po rasti uvoza na dvanajstem do štirinajstem, uvršča se med dvanajst članic EU28 s pozitivno trgovinsko bilanco, medletna stopnja rasti izvoznih cen je bila novembra pozitivna, uvoznih negativna, medtem ko so na ravni EU28 padle tako izvozne kot uvozne cene.

Gospodarska klima se je v januarju izboljšala; nanjo je najbolj vplivalo večje zaupanje potrošnikov. Raven zaupanja v storitvenih dejavnostih je bila enaka kot predhodni mesec, višja kot januarja 2014 in višja od dolgoletnega povprečja. Pričakovanja storitvenih sektorjev za naslednje tri mesece so nekoliko splahnela. Tudi zaupanje v gradbeništvu se je malo pokvarilo, pričakovanja pa so se izboljšala. Zaupanje v trgovini na drobno je dvignila večja prodaja. Gospodarska klima v EU28 se je nekoliko poslabšala, višja so le pričakovanja v gradbeništvu in trgovini na drobno.

Industrijska produkcija se je v medletni primerjavi popravila, impulzni trend se je obrnil navzdol. Njeno rast je krepko zmanjšal velik padec v rudarstvu, saj medletna stopnja v predelovalni dejavnosti ostaja visoka, impulzni trend pa se je tudi v njej obrnil navzdol. V novembru je industrijska produkcija v EU28 in v evro območju nekoliko zrasla, medletno pa upadla; nihanja in menjave smeri po članicah se nadaljujejo.

Vrednost gradbenih del je v novembru zanihala navzdol. Skupno število turističnih prenočitev se je v visoki jeseni sezonsko znižalo, medletno pa se je povečalo tako število domačih in še bolj število tujih gostov. Ugodno gibanje se je sodeč po predhodnih podatkih, nadaljevalo

tudi v decembru 2014; pri domačih turistih je bilo več prihodov, a manj prenočitev, pri tujih turistih se je povečalo število prihodov in prenočitev. Število prepeljanih potnikov v zračnem prometu in cestnem mestnem prevozu je tudi novembra hitro raslo, v Luki Koper je bil blagovni promet za desetino večji kot leto prej.

Delovna aktivnost in zaposlenost rasteta počasi, sezonsko pa se je v decembru in januarju močno povečalo število iskalcev zaposlitve, vendar pa se število trendno zmanjšuje. Največ novih iskalcev prihaja iz vrst dotlej zaposlenih za določen čas; prekarno delo je postalo normalnost.

Nadaljujejo se gibanja na robu deflacije; v decembru so se cene na drobno znižale za pol odstotka, po letu dni so komaj malo nad lanskimi, blago se je pocenilo, storitve podražile. Po harmonizirani inflaciji sta Slovenija in evro območje že v deflaciji, cene so padle tako na mesečni kot na letni ravni, gibanja cen v Sloveniji postajajo tudi po strukturi vse bolj podobna gibanjem cen v evro območju. Najbolj se je tako v Sloveniji kot v evro območju pocenila energija. Cene industrijskih proizvajalcev prej ko ne stagnirajo, lani se je, a zelo počasi, dražila le oprema, reprodukcijski material in življenjske potrebščine pa so se cenile. Uvoženi proizvodi, tako tisti iz evro območja kot tudi od drugod, so se decembra pocenili; k padanju cen so največ pripomogle cene surove nafte, plina in naftnih derivatov.

Bruto in neto ter mesečne in urne plače so se novembra močno povečale, vendar medletne primerjave kažejo, da gre za sezonska povečanja, saj je medletna dinamika v novembru podobna oktobrski. Kljub velikemu novembrskemu povečanju pa se plače niso povišale v vseh dejavnostih; nižje kot oktobra so bile v gostinstvu ter v finančni in zavarovalniški dejavnosti, malone nespremenjene pa so bile v širšem javnem sektorju, pa tudi v gradbeništvu. V letu dni so bruto plače porasle le za odstotek, najbolj v prometu in skladiščenju, porasle so tudi v predelovalni dejavnosti. Nadpovprečno so bruto plače v letu dni porasle v oskrbi z električno energijo, plinom in paro, v gradbeništvu, v trgovini ter v javni upravi in obrambi, podpovprečno so porasle v rudarstvu, strokovni in tehnični dejavnosti, izobraževanju in zdravstvu. Manj kot leto prej pa so novembra zaslužili zaposleni v kmetijstvu in gozdarstvu, v oskrbi z električno energijo, plinom in paro, v gostinstvu, v finančnem sektorju in zavarovalništvu, v poslovanju z nepremičninami, v kulturi in rekreacijski dejavnosti ter v drugih dejavnostih.

Decembrski javnofinančni prihodki so bili precej višji od novembrskih, a le malo višji kot decembra 2013. Prihodki od neposrednih davkov in prispevkov za socialo so bili večji, prihodki od posrednih pa manjši kot leto prej. V celem letu 2014 je lani v javnofinančne blagajne priteklo za 677 milijonov več kot leto prej; k rezultatu so največ prispevali davki od dohodka pravnih oseb, porast dohodnine je bil skromnejši. Več kot leto prej so prinesli DDV po obračunu, približno enako trošarine, manj pa DDV od uvoženega blaga. Povečanja prilivov v zdravstveno in pokojninsko blagajno so bila skromna. Novih podatkov o odhodkovni strani javnih financ in o namenski strukturi trošenja ni. Javnofinančni

prihodki so v zadnjih osmih letih tudi nominalno bolj ko ne stagnirali na ravni približno 14 milijard evrov letno; prispevki za socialno varnost in prihodki od posrednih davkov so trendno rasli, prihodki od neposrednih davkov pa so se trendno zmanjševali. Realni javnofinančni prihodki so se kljub nizki inflaciji zmanjševali.

12

Krčenje kreditov podjetjem se je tudi v novembru nadaljevalo, zdaj so le še malo nad ravno pred devetimi leti, ko se je začela kreditna ekspanzija. Velik »obetavni« prenos slabih terjatev na DUTB konec 2013, s katerim naj bi se kreditiranje gospodarstva normaliziralo, ni prinesel preobrata. Krediti podjetjem so se od najvišje ravni iz julija 2010 malone prepolovili. Še naprej stagnirajo oziroma se počasi krčijo tudi krediti gospodinjstvom in nedenarnim finančnim institucijam. Kljub zmanjševanju kreditov se depoziti podjetij sicer precej neenakomerno povečujejo; razloge za to gre iskati v presežkih plačilne bilance. Precej počasneje od sredine 2014 spet rastejo tudi depoziti prebivalstva. Razmerje med skupnimi krediti in depoziti je le še 1.03, kar je številka, ki je bila značilna za razdobje pred hazardiranjem, ko so depoziti v bankah povsem zadoščali za kreditiranje. Razmerje je z 1.65 sredi leta 2010, že do »velikega« prenosa slabih terjatev konec 2013 padlo na 1.38, po njem na 1.22, po »malem« prenosu oktobra 2014 pa na 1.05; pri tem so bili ključni krediti, ki so se zmanjšali za 10 milijard, saj so depoziti porasli le za poldrugo milijardo.

Del odgovora na vprašanje o vse večji »irelevantnosti« bank za delovanje nefinančnih družb se skriva v presežku plačilne bilance, sicer slabše delovanje majhnih storitvenih podjetij na domačem trgu pa s krediti napaja sivi kreditni trg. Po mnenju bank je razloge za zmanjševanje kreditov treba iskati na strani povpraševanja, potencialni kreditojemalci pa ga vidijo v vse bolj zapletenih birokratskih postopkih bank. A zdi se, da je osnovni razlog za ravnanje bank politične in ne ekonomske narave, gre za vzdušje, v katerem banke ne upajo tvegati, reprogramirati kreditov ali za dlje zadržati zaplenjenih delnic nefinančnih družb, kaj šele razmišljati o reševanju posameznega podjetja. Oblasti pa z izgovorom, da ne smejo posegati v gospodarstvo ali s sklicevanjem na prepovedano državno pomoč, gledajo vstran.

Obrestne mere ECB se od septembra niso spremenile; zdi se, da je ECB po dolgoletni krizi le ugotovila, da je njeno uravnavanje obrestnih mer povsem irelevantno za uravnavanje inflacije oziroma preprečevanje deflacije in še bolj za oživljanje gospodarstva. Obresti na denarnem trgu so nekoliko padle, v novembru so se precej znižale depozitne obrestne mere, novih depozitov nad 2 leti pa praktično ni. Posojilne obrestne mere za nova posojila nefinančnim družbam so se lani prav tako znižale za okvirna posojila, novih dolgoročnejših posojil pa tudi praktično ni. Obrestna mera za nova okvirna posojila gospodinjstvom ostaja visoka, efektivna obrestna mera za stanovanjska posojila se je nekoliko znižala, znižala se je tudi obrestna mera za potrošniška posojila.

Presežek v tekoči bilanci je bil v novembru podpovprečen, a večji kot novembra 2013. V 11 mesecih 2014 skupaj se je presežek v tekoči plačilni bilanci približal 2 milijardam evrov; k temu je največ prispeval večji presežek blagovne menjave, ter stalni (lani celo

nekoliko nižji) presežek storitvene menjave. Zmanjševala sta ga vse večji primanjkljaj na računu dela in kapitala ter na računu transferov. Na finančnem računu se nadaljuje priliv kapitala prek naložb v vrednostne papirje in odliv kapitala prek računa ostalih naložb. Bruto dolg Slovenije se je v novembru približal 45 milijardam evrov, od tega je javnega in javno garantiranega dolga več kot 60 odstotkov. Neto dolg ostaja pod 12 milijardami evrov. Donosi na 10-letne državne obveznice, ki so bili 1. februarja 2015 pod 1.5%, kažejo, da se je zaupanje v Slovenijo na mednarodnih finančnih trgih v zadnjem letu tako absolutno kot relativno povečalo.

13

STOUTLY LESSENERD DISTRUST OF HOUSEHOLDS

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

The October data on domestic spending does not bring much new. Encouraging is steady growth of investment demand, which indicates that the investment is likely to accompany net exports in stimulating economic activity. Consumers are at the beginning of the year much less pessimistic than in previous years, which indicates that the predominant negative perceptions and expectations might turn to become positive in the coming months. Therefore, it is hoped that the optimism will not be repressed by senseless institutional changes, which do not increase tax revenues.

Exports in November accelerated, trade balance was in equilibrium. In the eleven months of 2014, Slovenia had above-average foreign trade results: a significant increase in exports, a positive trade balance and improved terms of trade. By the growth of exports is in the fourth place, by growth of imports in the twelfth to the fourteenth, and it ranks among the twelve EU28 states with a positive trade balance. Annual growth rate of export prices was positive and of import prices negative, while at the level of EU28 export and import prices dropped.

The business climate improved in January; mostly due to higher consumers' confidence. The level of confidence in the service sector in January was the same as in the previous month, higher than in January 2014 and higher than the long-term average. Expectations in service sectors for the next three months are slightly lower. Confidence in construction decreased a little, but expectations improved. Confidence in the retail trade increased due to higher sales. The economic climate in the EU28 has deteriorated somewhat, expectations have risen only in construction and retail trade.

14

Industrial production in the yearly comparison improved, impulse trend reversed. The growth was strongly reduced by a significant drop in mining, as the annual rate in the manufacturing sector remained high, though impulse trend also turned down. In November, industrial production in the EU28 and in the euro area rose slightly but declined in the year to year comparison; fluctuations and changing the direction of the states continue.

The value of construction works in November swung down. Total number of overnight stays in the high autumn decreased but it increased if measured year on year, as the number of domestic and even more the number of foreign visitors rose. A favorable trend, according to the preliminary data, continued in December 2014; domestic tourists had more arrivals and less overnight stays, while arrivals and overnight stays of foreign tourists increased. Number of passengers carried in air and urban transportation grew; in the Port of Koper transport of goods was one tenth higher than a year earlier.

Active population and employment grow slowly. The increase of the number of job seekers in December and January was seasonal, as the trend in the number of job seekers is decreasing. Most new entrants in the employment offices come from the ranks of previously temporary employees; precarious jobs have become normality.

Prices continue on the edge of deflation. In December, retail sale prices fell by half a percent, after one year they are only slightly above last year's value; prices of goods declined, prices of services increased. According to harmonized inflation Slovenia and the euro area have been in deflation. Prices have fallen both monthly and on an annual basis, price movements in Slovenia are also becoming increasingly structurally similar to price movements in the euro area. The most significant, both in Slovenia and in the euro area, was cheap energy. Industrial producer prices more or less stagnate, last year growth was very slow, only equipment became more expensive, raw materials and consumer goods became cheaper. Imported products, both those from the euro area and from elsewhere, have become cheaper; the prices of crude oil, gas and petroleum products have contributed most.

Gross and net, monthly and hourly wages rose sharply in November. Annual comparisons nevertheless indicates that there is a seasonal jump as the annual dynamics in November

is similar to the dynamics in October. Despite large general increase in November, wages have not increased in all activities; lower than in October were in the catering and in financial and insurance activities, almost unaltered were in the broader public sector and also in construction. In a year, average gross wages grew only one percent, the most in transportation and storage and in manufacturing. Gross wages in a year increased above average in electricity, gas, steam and air conditioning, construction, trade, public administration and defense, below average wages grew in mining, scientific and technical activities, education and health. Those employed in agriculture and forestry, electricity, gas and steam in the hospitality industry, the financial sector and insurance industry, the real estate business, cultural and recreational activities, and other activities earned less than a year ago.

15

December's public revenues were significantly higher than in November and a little higher than in December 2013. The revenues from direct taxes and social contributions were higher, revenues from indirect taxes were lower than a year earlier. Throughout 2014, 677 million € more than in 2013 flowed into budgets; the main contributors were taxes on corporate income and more modest personal income tax. VAT on domestic activity brought more than a year ago, approximately equal to previous year were revenues from the excise tax. VAT on imported goods decreased. The increases of inflows into health and pension fund were modest. There are no new data on the public expenditure structure. General government revenues in the last eight years more or less stagnated at around 14 billion € per year; social security contributions and revenues from indirect taxes had growing trends, revenues from direct taxes had decreasing trend. The real government revenues, despite low inflation, declined.

The contraction of credits continued. Credits for nonfinancial corporations are now only a little above the level nine years ago, when the credit expansion began. Large "promising" transfers of bad loans to DUTB at the end of 2013, which should normalize crediting of the economy, have not brought reversal. Lending to companies from the highest level in July 2010 almost halved. Continuing to stagnate or slowly shrinking are loans to households and non-monetary financial institutions. Despite the reduction in loans, deposits of enterprises increased considerably; the reasons for this lie in the balance of payments surpluses. The deposits of the households have been since mid-2014 rising again. The loan-deposit ratio is only 1:03, a number that characterized banking before the gambling period when deposits in banks sufficed for lending. The loan-deposit ratio of 1.65 in mid-2010, decreased to 1.38 before the "large" transfer of bad loans at the end of 2013, and after it to 1.22, the "small" transfer at the end of 2014 brought it to 1.05; loans were the pillars as they decreased by 10 billion €, while deposits increased by only one and a half billion €.

Part of the answer to the question about the increasing "irrelevance" of banks for the operation of non-financial corporations is offered by the balance of payments surplus, while loans for small service companies on the domestic market are most likely provided by the

grey credit market. According to the banks, the reasons for miserable credit activity is to be sought on the demand side, potential borrowers see it in increasingly complex bureaucratic procedures by banks. However, it seems that the primary reasons for the banks' conduct are political and not economic in nature, it is the environment in which banks do not dare to take risks, reprogram loans or keeping confiscated shares of non-financial corporations, let alone solving a particular company because of national economic interests. The authorities, however, under the pretext that they should not interfere in the economy or by reference to prohibited state aid, look away.

16

ECB interest rates have not changed since September; it seems that the ECB after many years of crisis, realized that its steering interest rates are irrelevant in controlling inflation and preventing deflation and even more so to foster economic recovery. Interest on money market rates declined slightly in November. There has been a significant decline in deposit interest rates; new deposits over 2 years are virtually absent. Lending rates on new loans to non-financial corporations last year also fell for general loan, new long-term loans are as well as virtually absent. The interest rate on a new lending to households remains high, the effective interest rate on housing loans has decreased, slightly lower is the interest rate on consumer loans.

The surplus in the current balance was in November below average, but higher than in November 2013. In 11 months of 2014 together, the surplus in the current balance of payments is of around 2 billion euro; this was mainly due to a higher surplus in merchandise trade, and permanent (last price slightly lower) surplus in services trade. Balance of payment was reduced by the increase in the deficit on the labor and capital account as well as on the transfers account. The financial account continued to show inflow of capital through investments in securities and its outflow through other investments. Gross debt of Slovenia in November increased by a billion and is close to 45 billion euro, of which the public and publicly guaranteed is more than 60 percent. Net debt remains below 12 billion euro. Yields on 10-year government bonds, which were 1.5% on February 1, indicate increased confidence of international financial markets.

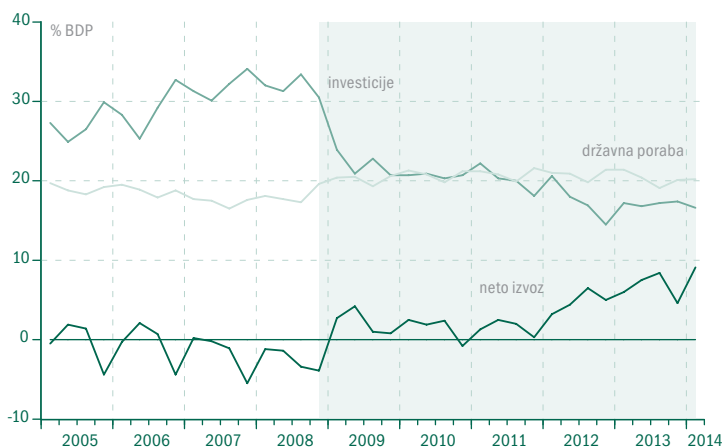
AGREGATNO POVPRŠEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Neto izvozu se pri spodbujanju rasti pridružujejo investicije in manjši pesimizem potrošnikov

Oktobrski podatki o domačem trošenju ne prinašajo veliko novega oziroma spodbudnega. Potrošniki so sicer porabili več kot septembra, a kar za 3.5 odstotka manj kot leto prej. Tudi materialno trošenje države je bilo oktobra večje kot septembra, a le za 2.44 odstotka večje kot pred letom. Izrazito boljše so bile le investicije, ki so bile večje kot septembru in za 5.7 odstotka večje kot leto prej. Skupno domače trošenje se je tako oktobra nekoliko povečalo, vendar je ostalo za slab odstotek manjše kot oktobra 2013 in se je tudi trendno (impulzni trend) zmanjševalo. Kljub temu ne gre prezreti, da je bila medletna stopnja rasti investicij v vseh mesecih lanskega leta pozitivna in da so tako investicije pri spodbujanju končno le pridružile neto izvozu, ki je dotlej edini preprečeval večji padec BDP. Res pa je bil padec investicij med krizo daleč največji.

17

Deleži investicij, državne porabe in neto izvoza v BDP

Vir: Eurostat

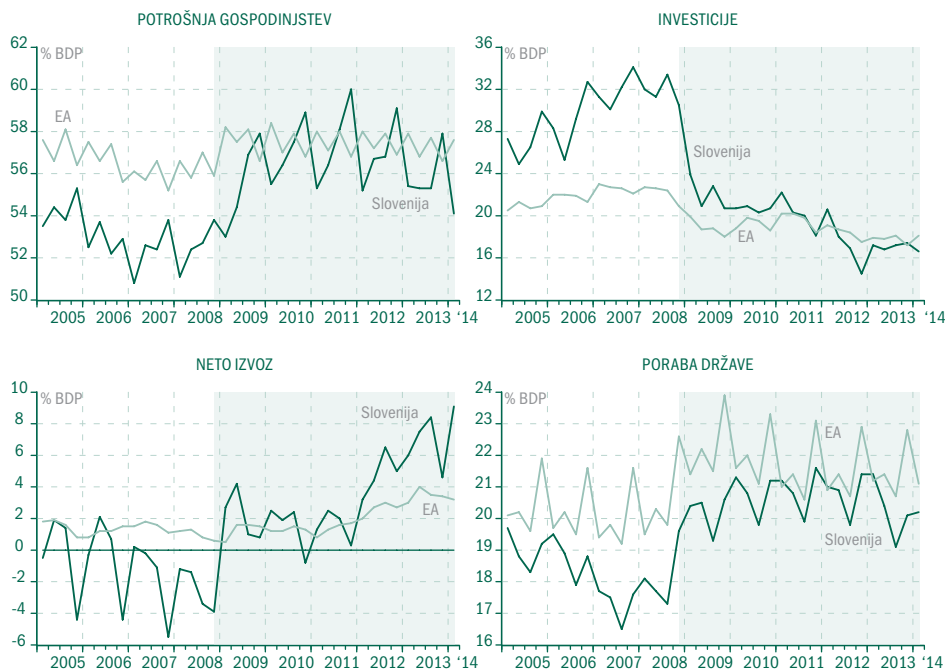
Slika o deležih investicij, državne porabe in neto izvoza v BDP nedvoumno kaže, da je bil padec investicijskega povpraševanja v Sloveniji izredno velik. Seveda ne gre spregledati, da sta finančno hazardiranje in gradbeniški balon pred krizo delež investicij potisnila na nenormalno raven prek 30 odstotkov BDP, njunega sesutja pa gospodarska politika po krizi ni znala ali hotela vsaj nekoliko nevtralizirati. Prav obratno, s politično všečno demagogijo je sesula gradbeništvo in uničila v njem akumulirano tehnično znanje. Vse od začetka krize

je BDP reševalo neto izvozno povpraševanje, a velik del tudi po zaslugi padca uvoza, ki ga je pred krizo spodbujalo takratno zapravljanje, v katerem je izginjalo virtualno bogastvo pridobljeno s krediti.

Deleži agregatov GDP in primerjava z ustreznimi deleži v državah evro območja na sliki »Gibanje agregatov končnega povpraševanja v Sloveniji in EU pred krizo in v krizi« pravzaprav le potrjuje prej povedano. Delež potrošnje gospodinjstev se je s prejšnjih 54 odstotkov v krizi dvignil na evrskih 58 odstotkov, delež investicij se je s pred kriznih 30 skrčil na evrskih 20 odstotkov, negativni prispevki neto izvoza so se spremenili v pozitivne in močno prehiteli evrske, povečan delež porabe države pa je z 20.5 odstotki zaostal za evrskim povprečjem.

18

Gibanja agregatov končnega povpraševanja v Sloveniji in EU pred in v krizi

Vir: Eurostat, lastni izračuni

Zmanjševanje pesimizma potrošnikov na začetku letošnjega leta kaže, da bi doslej prevladujoča negativna mnenja potrošnikov mogla v naslednjih mesecih preiti v pozitivna. Zato je upati, da ga oblasti z davčno nedonosnimi in največkrat nesmiselnimi institucionalnimi spremembami (fiskalno pravilo, obdavčenje dopolnilnega dela, dela študentov, energetske izkaznice itd.) ne bodo zatrle.

V tabeli »Pričakovanja potrošnikov na začetku leta« so prikazana mnenje potrošnikov v januarjih med letom 2009 in 2015. Čeprav pesimizem še naprej prevladuje, pa potrošniki v začetek 2015 vstopajo s precej manj pesimizma kot v preteklih letih. Kazalnik zaupanja potrošnikov je kar za 15 odstotnih točk boljši kot lani in boljši kot v kateremkoli januarju od začetka krize. Podobno je z mnenjem o zdajšnjem finančnem stanjem potrošnikov in o njihovem finančnem stanju v prihodnjih dvanajstih mesecih. Za mnogo boljše kot na začetkih prejšnjih let potrošniki ocenjujejo stanje v gospodarstvu, še manj pesimistični kot doslej so pri oceni gospodarskega stanja v prihodnjih dvanajstih mesecih. Še večji je premik pri oceni brezposelnosti, čeprav jih še naprej več verjame, da se bo brezposelnost povečala, kot pa, da se bo zmanjšala. Mnogo manj kot v preteklih letih jih zavrača možnosti večjih nakupov, vendar pa jih nekoliko več kot na začetku lanskega leta ne namerava samih napraviti večjih nakupov. Več kot doslej jih zavrača mnenje, da je zdaj primerno varčevati, več kot pred letom pa jih v 2015 vseeno namerava varčevati. Kar 9 odstotkov več anketirancev je takšnih, ki svoje finančno stanje ocenjujejo kot dobro, kot tistih, ki ga ocenjujejo kot slabo.

Pričakovanja potrošnikov na začetku leta

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kazalnik zaupanja potrošnikov	-41	-24	-25	-26	-29	-28	-13
Finančno stanje v gospodinjstvu v zadnjih 12 mesecih	-31	-32	-34	-34	-35	-38	-24
Finančno stanje v gospodinjstvu v prihodnjih 12 mesecih	-30	-15	-15	-22	-18	-18	-8
Gospodarsko stanje v Sloveniji v zadnjih 12 mesecih	-49	-71	-72	-73	-72	-64	-38
Gospodarsko stanje v Sloveniji v prihodnjih 12 mesecih	-46	-17	-28	-28	-33	-26	-7
Raven brezposelnosti v prihodnjih 12 mesecih	74	48	45	36	45	40	17
Primernost trenutka za večje nakupe	-53	-33	-32	-36	-40	-46	-23
Večji nakupi v prihodnjih 12 mesecih	-26	-25	-17	-14	-31	-20	-27
Primernost trenutka za varčevanje	11	2	5	0	-13	-28	-30
Varčevanje v prihodnjih 12 mesecih	-14	-17	-11	-16	-19	-30	-22
Sedanje finančno stanje v gospodinjstvu	17	17	20	14	14	10	19

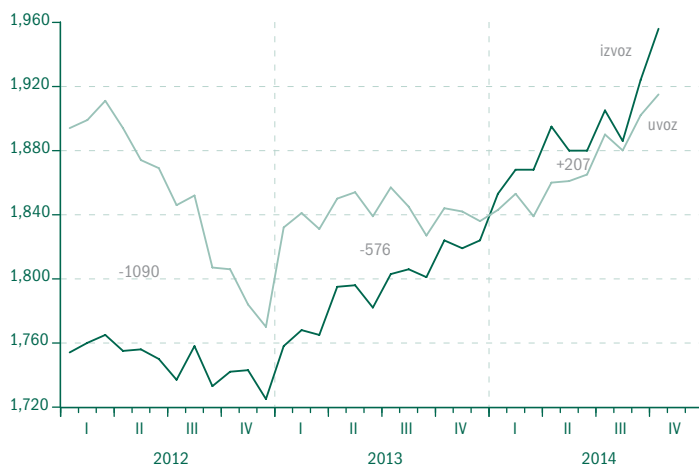
Vir: SURS

Pojasnilo: Anketirani imajo pri vprašanjih vnaprej ponujene odgovore, ki so razporejeni od zelo pozitivnih (PP), pozitivnih (P), nevtralnih (N), negativnih (M), do zelo negativnih (MM). Ravnotežje (B) se iz odgovorov izračuna takole: $B = (PP + \frac{1}{2}P) - (\frac{1}{2}M + MM)$. Osebe, ki so odgovorile, da je oziroma da bo stanje enako, torej ne vplivajo na rezultat. Pri večini ravnotežij višja vrednost pomeni višji delež optimističnih odgovorov.

2. V novembru izravnana blagovna bilanca, v 11 mesecih ohranjen presežek

Novembra je izvoz doživel medletni pospešek, bilanca je bila izravnana. V enajstih mesecih 2014 je Slovenija v okviru EU28 dosegla nadpovprečno pozitivne zunanjetrgovinske rezultate: veliko povečanje izvoza, pozitivno blagovno bilanco in izboljšanje pogojev menjave.

Trgovinska menjava

Vir: SURS, Pojasnilo: desezonirane vrednosti, vrednosti med izvozom in uvozom so saldi na letni ravni

Novembra 2014 je bil skupni izvoz 2100 milijonov € (7.9% več kot novembra 2013), skupni uvoz 2014 milijonov € (2.5% več kot pred letom), kar pomeni primanjkljaj -4 milijone € in 99.8% pokritje uvoza z izvozom. Pri tem je bila odprema blaga v EU 1567 milijonov € (10.3% več kot leto prej), prejem blaga iz EU 1577 milijonov € (0.5% več), tako da je saldo znašal -10 milijonov € oziroma pokritje uvoza z izvozom 99.4%. Izvoz v nečlanice EU je znašal 443 milijonov € (0.1% manj kot leto prej), uvoz 437 milijonov € (10.5% več kot v novembru 2013), kar da presežek 6 milijonov € oziroma 101.4% pokritje uvoza z izvozom. Novembrska trendna stopnja rasti (impulzni trend) izvoza je bila 0.12%, uvoza 0.49%.

Medletna stopnja rasti izvoznih cen je bila novembra 1.20%, uvoznih cen -0.95%, kar pomeni izboljšanje pogojev menjave za 2.15%. Na ravni EU28 so med dvema novembroma padle tako izvozne cene (-0.92%) kot uvozne cene (-0.99%), tako da so se pogoji menjave le neznatno izboljšali (za 0.07%). Izvoz Slovenije izven EU v novembru trendno stagnira (-0.04%), uvoz pa trendno raste (3.77%).

V enajstih mesecih 2014 je bil skupni izvoz 21213 milijonov € (6.5% več kot v enakem obdobju 2013), skupni uvoz 20868 milijonov € (2.4% več), kar pomeni presežek 345 milijonov € oziroma 101.7% pokritje uvoza z izvozom. Pri tem je znašala odprema blaga v EU 16251 milijonov € (8.5% več kot leto prej), prejem blaga iz EU 16312 milijonov € (1.3% več), kar da primanjkljaj -61 milijonov € oziroma 99.6% pokritje uvoza z izvozom. V blagovni menjavi z nečlanicami je bil izvoz 4962 milijonov € (0.4% več kot leto prej), uvoz 4556 milijonov € (6.2% več), kar da presežek 406 milijonov € oziroma 108.9% pokritje uvoza z izvozom.

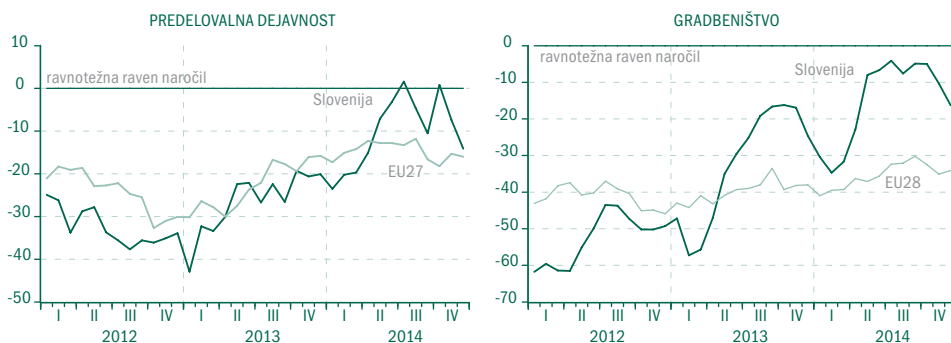
V okviru EU28 je po Eurostatu Slovenija v desetih mesecih 2014 nadpovprečna: po rasti izvoza je na četrtem mestu, po rasti uvoza pa na 12.-14. mestu ter spada med 12 članic s pozitivno trgovinsko bilanco.

3. Gospodarska klima na začetku leta višja

Gospodarska klima se je v januarju otoplila. Po anketi Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) o gospodarski klimi je bila vrednost njenega kazalnika v januarju 2015 glede na mesec prej višja za 1,4 odstotne točke, od januarja 2014 pa za 12 odstotnih točk. Na januarsko zvišanje kazalnika gospodarske klime je najbolj vplivalo večje zaupanje potrošnikov.

21

Naročila

Vir: Eurostat, SURS

Vrednosti kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih je bila januarja 2015 za odstotno točko višja kot decembra 2014, glede na januar 2014 je bila višja za 7 odstotnih točk, glede na dolgoletno povprečje pa za 6 odstotnih točk. Po SURS-ovih podatkih so se vrednosti kazalnikov stanj in pričakovanj za naslednje tri mesece v primerjavi s predhodnim mesecem večinoma zvišale, znižali sta se le vrednosti kazalnikov pričakovane cene in pričakovana proizvodnja.

Raven zaupanja v storitvenih dejavnostih je bila januarja 2015 enaka kot predhodni mesec in hkrati za 4 odstotne točke višja od dolgoletnega povprečja, v primerjavi z januarjem lani pa je bila njegova vrednost višja za 16 odstotnih točk. Vrednosti kazalnikov pričakovanj storitvenih sektorjev za naslednje tri mesece so se v primerjavi s predhodnim mesecem znižale.

Zaupanje v gradbeništvo se je nekoliko pokvarilo, saj je bilo zaupanje v tem sektorju v januarju 2015 za odstotno točko nižje kot mesec prej in za 3 odstotne točke višje kot januarja lani. Poudariti velja, da so se vrednosti kazalnikov pričakovanj za naslednje tri mesece v gradbeni dejavnosti decembra v primerjavi s predhodnim mesecem večinoma zvišale, le vrednost kazalnika pričakovane cene je ostala nespremenjena.

Ankete SURS-a kažejo, da je bilo zaupanje v trgovini na drobno v januarju letos glede na predhodni mesec višja za 11 odstotnih točk, glede na januar 2014 pa je bil kazalnik višji za 14 odstotnih točk. Pri tem je na zvišanje vrednosti kazalnika zaupanja vplivala predvsem večja prodaja.

22

Gospodarska klima se je decembra 2014 v primerjavi z enakim obdobjem v letu 2013 v celotni EU28 v splošnem nekoliko poslabšala, višja so le pričakovanja v gradbeništvo in trgovini na drobno. Mesečna primerjava pa kaže, da so se v gradbeništvo po podatkih Eurostata v decembru 2014 naročila glede na mesec poprej zvišala za 0,4 odstotne točke, pričakovanja v predelovalnih dejavnostih so se v enakem obdobju znižala za 0,8 odstotne točke, pričakovanja v trgovini na drobno pa za 1,1 odstotne točke.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLENOST

4. Industrijska produkcija še naprej raste

Industrijska produkcija se je v medletni primerjavi popravila. Po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a je bila v novembru 2014 za 1,8% višja kot v enakem mesecu leta 2013. Vendar impulzni trend kaže, da se je v novembru industrijska produkcija zniževala po stopnji -0,47%.

Dejavnost rudarstva se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v lanskem novembru v primerjavi z novembrom 2013 krepko zmanjšala in sicer za dobro četrtno. Impulzni trend pa kaže, da se je v novembru dejavnost rudarstva zniževala po stopnji -8,09%.

Produkcija predelovalnih dejavnosti se je po originalnih (nedesezoniranih) podatkih SURS-a v novembru 2014 v primerjavi z novembrom 2013 povišala za 4,2%, impulzni trend pa kaže, da se je v novembru dejavnost predelovalne industrije zniževala po stopnji -0,43%.

Desezonirani podatki Eurostata kažejo, da je v mesecu novembru 2014 glede na oktober industrijska produkcija tako v EU28 kot tudi na območju evra (EA18) porasla za 0,2%. Glede na november 2013 pa je v lanskem novembru industrijska produkcija v EU28 upadla

za 0,1%, na območju evra pa za 0,4%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v novembru 2014 glede na mesec poprej najbolj porasla na Irskem (4,6%) in na Madžarskem (3,3%), najbolj pa je upadla v Litvi (-2,0%) in Latviji (-1,7%).

5. Močan porast turističnega povpraševanja ter rahel upad gradbeništva

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del novembra 2014 za 0,8% nižja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v oktobru, v primerjavi z novembrom 2013 pa se je zmanjšala za dobrih 11 odstotkov, hkrati pa se je v oktobru lani 1,8% povečalo število opravljenih gradbenih ur, njihov impulzni trend pa znaša 0,79%.

23

Skupno število turističnih prenočitev se je v visoki jeseni znižalo. Toda oktobra 2014 jih je bilo za 6% več kot v enakem mesecu leta 2013, hkrati pa obdelava podatkov kaže, da se je skupno število prenočitev v desetem mesecu 2014 zviševalo po mesečni stopnji 1,89%. Pri tem je prišlo do porasta domačega turističnega povpraševanja, saj je v oktobru število turističnih prenočitev domačih gostov poraslo za 8,2% glede na oktober 2013. Prav tako se je v enakem časovnem intervalu povečalo število prenočitev tujih gostov in sicer za 4,5%. Impulzni trend prenočitev domačih gostov v oktobru 2014 kaže rast po stopnji 3,42%, impulzni trend prenočitev tujih gostov pa po stopnji 0,85%.

Po začasnih podatkih SURS-a je bilo v decembru 2014, spet po zaslugi tujih turistov, več turističnih prenočitev kot leto prej. V turističnih nastanitvenih objektih so zabeležili za 10 % več prihodov turistov in za 6 % več njihovih prenočitev. Število prihodov domačih turistov je bilo za 2 % višje, število njihovih prenočitev pa za 3 % nižje; pri tujih turistih sta bila višja oba podatka: število njihovih prihodov je bilo višje za 16 %, število prenočitev pa za 14 %.

V novembru 2014 je bilo v zračnem prevozu prepeljanih za 17% več potnikov kot novembra 2013, število opravljenih potniških kilometrov je bilo v zračnem prevozu prav tako večje in sicer za 30%. V cestnem mestnem prevozu je bilo novembra lani prepeljanih za 7% več potnikov kot v istem mesecu 2013. V luki Koper je bil blagovni promet v novembru za 11% večji kot novembra 2013.

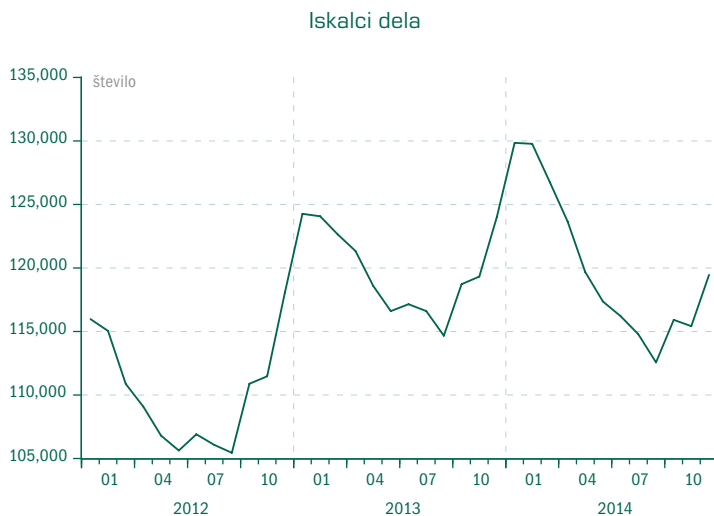
6. Sezonski porast brezposelnosti

Na trgu dela se je stanje nekoliko poslabšalo. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v mesecu novembru 2014 zmanjšalo na 922188 oziroma za 137 oseb glede na mesec prej, glede na november 2013 pa se je število povečalo za slabih 5 tisoč oseb oziroma 0,5 odstotka. V novembru 2014 je bilo v Sloveniji 806777 delovno aktivnih prebivalcev.

Glede na oktober se je število delovno aktivnih povečalo za 353 oseb, glede na november 2013 pa se je to število povečalo za dobrih 8 tisoč oseb ali 1,1%. Med zaposlenimi osebami jih je bilo v novembru še vedno slabih 93% zaposlenih pri pravnih osebah, njihovo število pa se je od novembra 2013 povečalo za 1,4%. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na november 2013 povečalo za 1%. Med samozaposlenimi pa je bilo 62% samostojnih podjetnikov posameznikov, katerih število se je v samem novembru povečalo za 139, od novembra 2013 pa za 2446 oziroma 4,3%.

24

Po zadnjih podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji konec decembra 2014 registriranih 119458 brezposelnih oseb, kar je za 4047 oseb oziroma 3,5% več kot ob koncu novembra, v primerjavi z decembrom 2013 pa je bilo brezposelnih oseb manj za 3,7%. V decembru se je na Zavodu za zaposlovanje na novo prijavilo 10783 brezposelnih oseb, kar je 41% več kot v novembru in za 1,7% manj kot decembra 2013. Med novo prijavljenimi je bilo 959 iskalcev prve zaposlitve, 2173 trajno presežnih delavcev in stečajnikov ter 6596 brezposelnih zaradi izteka zaposlitve za določen čas. Odliv iz brezposelnosti je decembra 2014 znašal 6736 brezposelnih oseb, med katerimi se jih je zaposlilo oziroma samozaposlilo 4034, kar je 19% manj kot novembra in 15% več kot decembra 2013.

Vir: ZRSZ

Po podatkih Eurostata je bila novembra 2014 stopnja brezposelnosti na območju evra (EA18) 11,5%, kar je enako glede na mesec poprej ter 0,4 odstotne točke manj kot novembra 2013. V celotni evropski osemindvajseterici (EU28) je bila stopnja brezposelnosti v lanskem novembru 10,0% in se je glede na enak mesec v 2013 zmanjšala za 0,7 odstotne točke. Po Eurostatovih ocenah je bilo novembra v EU28 24,4 milijona brezposelnih oseb, od teh 18,4

milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v novembru 2014 najnižjo stopnjo brezposelnosti imeli v Avstriji (4,9%) in Nemčiji (5,0%) , najvišjo pa v Španiji (23,9%) in v Grčiji, za katero septembrski podatek znaša 25,7%.

CENE IN PLAČE

7. Gibanja na robu deflacije se nadaljujejo

V decembru so se cene na drobno znižale za kar pol odstotka in ostale le za 0.2 odstotka nad ravno lanskega decembra; pri tem se je blago pocenilo za 1.2 odstotka, storitve pa so se prav za toliko podražile. V letu dni se je blago pocenilo za odstotek, storitve pa so se podražile za 2,8 odstotkov. V decembru so se daleč najbolj, kar za 4,2 odstotka, pocenile obleka in obutev, za 5 odstotkov pa so se podražili ostali izdelki in storitve. K znižanju cen na drobno je decembra, poleg obleke in obutve, največ prispeval prevoz, ki se je pocenil za 2,1 odstotek, v letu dni pa za 2,2 odstotka.

25

Tako Eurostat kot SURS za ocenjevanje dolgoročnejših gibanj cen uporabljata povprečje leta 2005. V desetletnem razdobju so se življenjski stroški povečali za 22,3 odstotka, blago se je podražilo za 21,6 odstotkov, storitve pa za 23,7 odstotkov. Daleč najbolj so se zaradi višjih davkov v desetletju podražile alkoholne pijače in tobak, sledilo jim je podražitev stanovanj v razdobju pred krizo; povprečno inflacijo je prehitela podražitev hrane ter gostinskih storitev, absolutno pa so se v desetletju pocenile komunikacijske storitve.

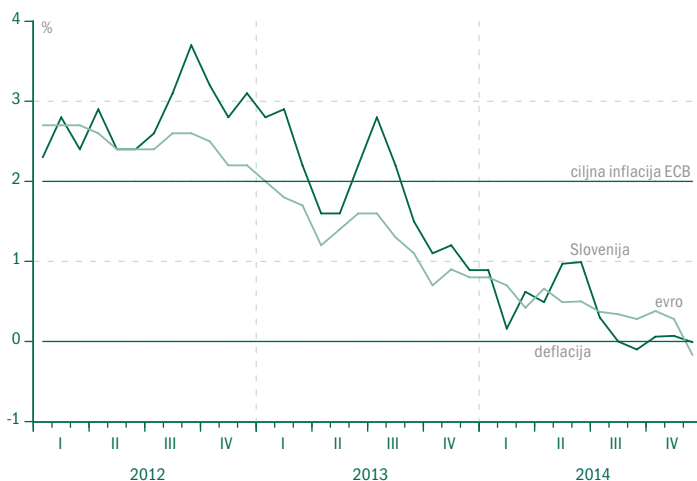
Po harmoniziranem decembrskem indeksu so se življenjski stroški v Sloveniji v decembru znižali za 0.7 odstotka, v letu dni pa za 0.01 odstotka, ustrezni številki za evro območje sta znižanji za 0.01 odstotka v decembru in za 0.17 odstotka v letu dni. Medletni pocenitvi blaga sta približno enaki, v Sloveniji se je blago pocenilo za 1.31 odstotka, v evro območju pa za 1.22 odstotka. Tako v evro območju kot v Sloveniji so se podražile storitve, vendar v Sloveniji za 2,2 odstotka, v evro območju pa za 1,24 odstotka. Osnovna inflacija v Sloveniji in v evro območju je bila podobna, 0.83 in 0,68 odstotna. Najbolj se je tako v Sloveniji kot v evro območju pocenila energija; v Sloveniji za 4,29 odstotka, v evro območju pa za 6,29 odstotka; tudi pred tem je bilo padanje cen energije v evro območju hitrejše kot v Sloveniji.

Cene na drobno v decembru 2014

	prispevek k inflaciji [%]	2014/12 2014/11	2014/12 2014/11	2014/12 2005	povprečna rast 2014
SKUPAJ	100	99,5	100,2	122,32	100,2
01 Hrana in brezalkoholne pijače	17,2	99,4	98,8	136,54	99,7
02 Alkoholne pijače in tobak	5,9	100,4	104,0	165,64	103,6
03 Obleka in obutev	7,5	95,8	99,5	104,60	99,1
04 Stanovanje	13,4	99,5	98,7	146,57	100,1
05 Stanovanjska oprema	7,0	99,5	98,7	121,05	98,8
06 Zdravje	5,1	100	99,7	110,38	99,9
07 Prevoz	15,4	97,9	97,8	102,19	100,2
08 Komunikacije	4,6	98,5	97,5	91,74	98,1
09 Rekreacija in kultura	9,7	100,4	104,2	116,16	100,7
10 Izobraževanje	1,3	100,0	100,7	125,37	100,1
11 Gostinske in nastanitvene storitve	5,4	100,0	100,8	130,79	101,1
12 Raznovrstno blago in storitve	7,4	105,0	105,8	127,72	101,6
Blago	69,3	98,8	99,0	121,64	99,6
Storitve	30,7	101,2	102,8	123,69	101,6

Vir: SURS

Harmonizirana inflacija

Vir: Eurostat

Cene industrijskih proizvajalcev prej ko ne stagnirajo, decembra 2014 so se v primerjavi z novembrom povečale le za osem stotink odstotka in so bile za 0.6 odstotkov nižje kot pred letom. Lani se je, a zelo počasi, dražila le oprema, reprodukcijski material se je v letu dni pocenil za 1.1 odstotek, življenjske potrebščine pa za 0.8 odstotka.

Uvoženi proizvodi so se v decembru 2014 pocenili za 0,7 %, proizvodi iz držav evrskega območja so bili cenejši za 0,6 %, proizvodi, uvoženi iz drugih držav pa za 0,9 %. Najbolj, za 5.8 odstotkov, sta se decembra pocenila surova nafta in zemeljski plin, za 3.8 odstotkov pa koks in naftni derivati, nekoliko manj, za 1.9% so se pocenila uvožena vozila. Cene drugih uvoženih proizvodov se decembra niso veliko spremenile.

27

V letu dni so se cene uvoženih proizvodov znižale za 2,3 %, pri tem so se proizvodi, uvoženi iz držav evrskega območja pocenili za 3,3 %, proizvodi, dobavljeni iz drugih držav, pa za 0,8 %. Najbolj, za 16,6 odstotkov, so se v letu dni pocenili koks in naftni derivati, surova nafta in zemeljski plin (za 6,3 %), obdelan les ter leseni in plutovinasti izdelki (za 5,0 %). Najbolj, za 11.6 odstotkov, se je lani podražilo uvoženo pohištvo, kovine so se podražile za 4,7 %, kovinski izdelki, razen strojev in naprav pa za 4,3 %.

8. Novembrsko povečanje bruto in neto plač je predvsem sezonsko

Povprečna bruto plača 1633,22 evrov je bila v novembru kar za 90 evrov višja kot v oktobru, na uro pa se je zvišala z 8.81 na 10.38 evra, torej za 1,57 evra. A gre očitno za sezonsko zvišanje, saj je bila tako oktobrska kot novembrska bruto plača za odstotek višja kot v oktobru in novembru 2013. Neto plača 1053,77 evrov se je povečala za 46 evrov in na uro za 0.95 evra; v novembru je bila za 0,8 odstotka višja kot novembra 2013, medtem ko je bila oktobrska za 0.7 odstotka višja kot leto prej. Kljub velikemu novembrskemu povečanju povprečnih bruto in neto plač pa se novembrske bruto in neto plače niso povišale v vseh dejavnostih; nižje kot oktobra so bile novembrske plače v gostinstvu ter v finančni in zavarovalniški dejavnosti, malone nespremenjene pa so bile v širšem javnem sektorju (javna uprava in obramba, izobraževanje, zdravstvo in socialna varnost), pa tudi v gradbeništvu, kjer pa so precej, s 6.95 na 7,73 evra porasle plače na uro.

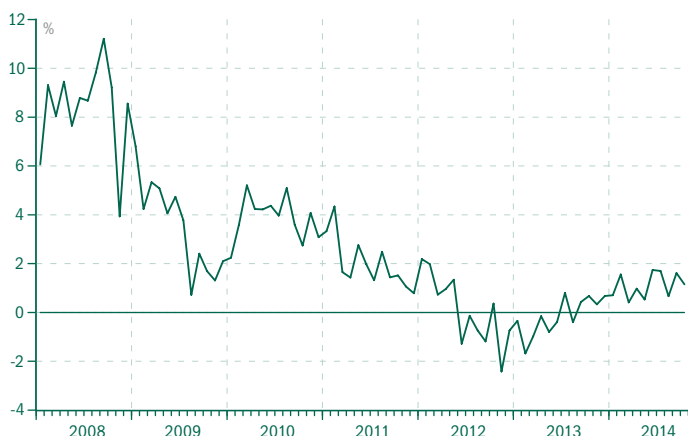
Povprečne plače v novembru 2014

	Bruto plača			Neto plača		
	na mesec €	na uro €	2014/11 2013/11	na mesec €	na uro €	2014/11 2013/11
SKUPAJ	1633,22	10,38	101,0	1053,77	6,70	100,8
kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo	1417,20	8,95	97,9	931,59	5,89	98,6
rudarstvo	2166,87	13,09	100,9	1367,48	8,26	101,9
predelovalne dejavnosti	1661,81	10,31	102,5	1068,91	6,63	102,4
oskrba z el. energijo, plinom in paro	2518,37	15,84	99,9	1523,47	9,58	101,5
oskrba z vodo, ravnanje z odpadki	1609,11	10,02	101,6	1043,44	6,50	101,9
gradbeništvo	1219,50	7,73	101,4	814,68	5,16	100,5
trgovina, vzdrževanje motornih vozil	1531,63	9,83	101,5	984,67	6,32	101,0
promet in skladiščenje	1652,62	10,34	107,1	1065,85	6,67	106,2
gostinstvo	1069,33	7,07	97,3	732,41	4,84	97,3
informacijske dejavnosti	2137,72	13,64	100,7	1328,39	8,47	100,2
finančne in zavarovalniške dejavnosti	2293,43	14,99	99,0	1406,45	9,19	98,9
poslovanje z nepremičninami	1636,23	10,57	97,3	1037,94	6,70	97,0
strokovne in tehnične dejavnosti	1810,84	11,77	100,7	1141,41	7,42	100,8
raznvrstne poslovne dejavnosti	1074,10	7,09	101,1	735,18	4,85	100,3
javna uprava in obramba	1761,65	11,31	101,8	1151,53	7,40	101,4
izobraževanje	1637,74	10,75	100,8	1077,82	7,07	100,5
zdravstvo in socialno varstvo	1697,06	10,33	100,5	1092,69	6,65	100,8
kulturne in rekreacijske dejavnosti	1640,64	10,67	97,4	1074,88	6,99	97,9
druge dejavnosti	1398,30	9,16	98,3	916,21	6,00	99,0

Vir: SURS

V letu dni so bruto plače najbolj, za 7.1 odstotek, porasle v sektorju prometa in skladiščenja, za 2.5 odstotka pa v predelovalni dejavnosti. Za več kot odstotek, torej nadpovprečno, so bruto plače v letu dni porasle v oskrbi z električno energijo, plinom in paro, v gradbeništvo, v trgovini ter v javni upravi in obrambi, za manj kot odstotek, torej podpovprečno, so porasle v rudarstvu, strokovni in tehnični dejavnosti, izobraževanju in zdravstvu. Manj kot leto prej pa so novembra zaslužili zaposleni v kmetijstvu in gozdarstvu, zaposleni v oskrbi z električno energijo, plinom in paro, zaposleni v gostinstvu, v finančnem sektorju in zavarovalništvu, v poslovanju z nepremičninami, v kulturi in rekreacijski dejavnosti ter v drugih dejavnostih.

Medletna dinamika bruto mesečnih plač

Vir: SURS

29

FINANČNA GIBANJA

9. Solidni javnofinančni prihodki za 677 milijonov evro višji kot leto prej

Decembrski javnofinančni prihodki, ki so znašali 1.300 milijonov evrov, so bili za 120 milijonov evrov višji od novembrskih in le za 18 milijonov evrov oziroma za 1,4 odstotka višji kot decembra 2013. Davek od dohodka pravnih oseb je v državno blagajno prinesel 38 milijonov, dohodnina 198 milijonov, DDV in trošarine 437 milijonov, socialne blagajne so zbrale 527 milijonov evrov, od tega zdravstvena blagajna 211, pokojninska pa 313 milijonov evrov. Davek od dohodka pravnih oseb je decembra prinesel za 6 odstotkov več kot decembra 2013, dohodnina za 2,4 odstotke več, DDV in trošarine za malone 5 odstotkov manj, socialne blagajne so zbrale za 3.8 odstotkov več, od tega zdravstvena za 5.2, pokojninska pa za 2.8 odstotkov več kot leto prej.

Ob celoletnih prihodkih v višini 14174 milijonov evrov, je lani v javnofinančne blagajne priteklo za 677 milijonov ali dobrih 5 odstotkov več denarja kot v letu 2013. K dobremu lanskoletnemu rezultatu so največ prispevali davki od dohodka pravnih oseb, ki so prinesli 203 milijone ali kar 76 odstotkov več kot v letu 2013. Porast dohodnine je bil skromnejši, prinesle so 46 milijone ali 2.5 odstotka več kot leto prej. DDV po obračuni, so kljub zastoju v zadnjih dveh mesecih v proračun prinesli 2587 milijonov oziroma 158 milijonov evrov (6,5 odstotka) več kot leto prej, trošarine so prinesle 1491 milijonov, enako kot leto prej. DDV od uvoženega blaga je z 769 milijoni evrov prinesel 22 milijonov ali 3 odstotke manj kot v letu 2013. V zdravstveno blagajno je priteklo 2314 milijone ali 76 milijonov (3.4%) več kot v 2013, v pokojninsko blagajno pa 3397 milijonov ali 56 milijonov (1.7%) več.

Novih podatkov o odhodkovni strani in strukturi izdatkov po namenih (COFOG klasifikacija) javnega sektorja ni. SURS (Informacije 30. decembra 2014) je primanjkljaj države v treh četrtletjih 2014 ocenil na 1254 milijone evrov oziroma 4.5 odstotke BDP, v enakem obdobju 2013 pa na 1691 milijonov evrov ali na 6.3 odstotke BDP, brez dokapitalizacije bank pa na 1264 milijone evrov ali 4.6 odstotke BDP. Levji delež v treh četrtletjih povečanih prihodkov je šlo za plačilu obresti (892 milijonov evrov, oziroma 3.2 odstotka BDP) in večjim investicijam v osnovna sredstva. Primarni primanjkljaj (brez obresti in dokapitalizacije bank) v treh četrtletjih je SURS ocenil na 362 milijonov oziroma 1.3 odstotka BDP, v tretjem četrtletju pa le na 8 milijonov evrov; primarni primanjkljaj v letu 2013 je znašal 586 milijonov oziroma 2.2 odstotka BDP.

30

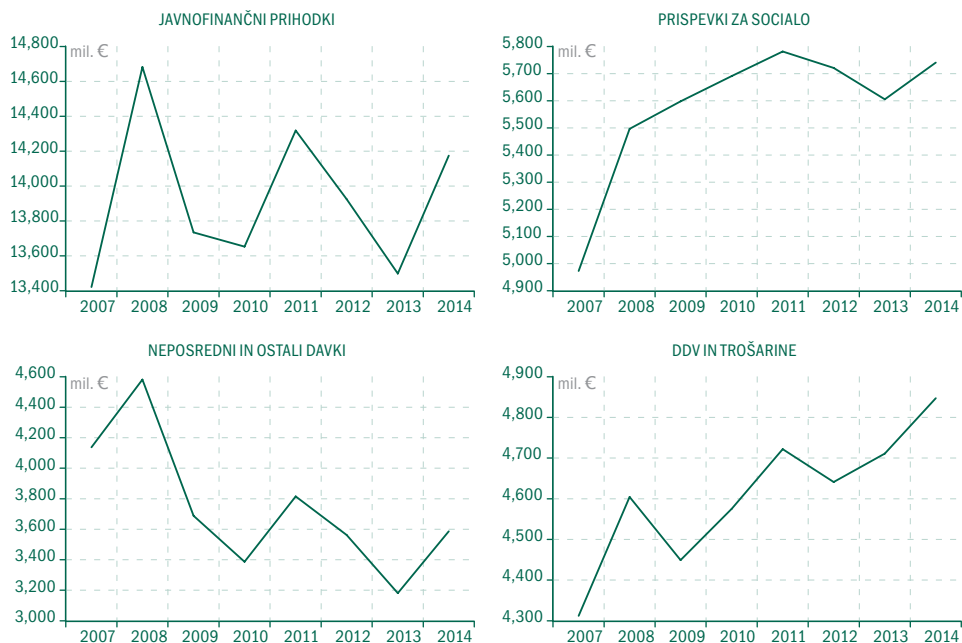
Osnovne sestavine javnofinančnih prihodkov za razdobje 2007-2014

	javnofinančni prihodki	prispevki za socialno varnost	neposredni davki in drugi prihodki	posredni davki
2007	13421	4972	4136	4312
2008	14682	5496	4581	4604
2009	13734	5597	3687	4448
2010	13652	5690	3386	4575
2011	14318	5781	3814	4721
2012	13924	5720	3562	4641
2013	13497	5604	3181	4711
2014	14174	5740	3586	4847

Vir: MF, lastni izračuni

Javnofinančni prihodki so v zadnjih osmih letih tudi nominalno bolj ko ne stagnirali, skupni na ravni približno 14 milijard evrov letno. Prispevki za socialno varnost, ki so znašali 5576 milijonov letno, so se, razen v letih 2012 in 2013, trendno povečevali, prav tako so se z 4607 milijoni letno trendno povečevali prihodki od posrednih davkov, medtem ko so se prihodki od neposrednih davkov s 3742 milijonov evrov trendno zmanjševali. Realni javnofinančni prihodki so se kljub nizki inflaciji zmanjševali.

Javnofinančni prihodki 2007-2014

Vir: MF, lastni izračuni

31

10. Krediti gospodarstvu pa kar padajo

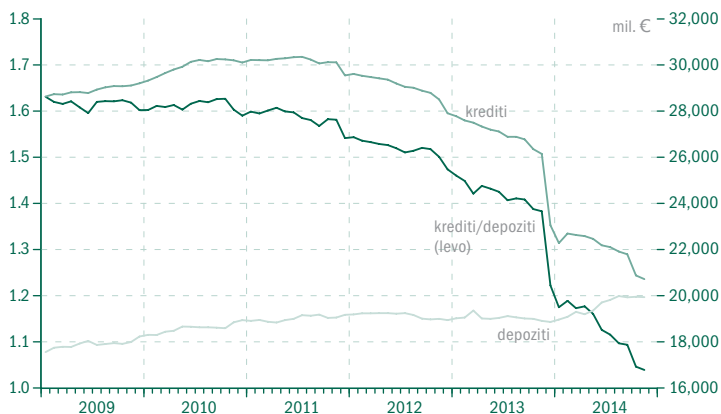
Po oktobrskem padcu kreditov podjetjem za kar 913 milijonov evrov, kar je bila posledica predvsem prenosa slabih terjatev A banke na DUTB, se je krčenje kreditov tudi v novembru nadaljevalo, zmanjšali so se »le« za 142 milijonov evrov in so le še nekoliko nad ravnjo pred devetimi leti, to je v letu 2006, ko se je začela kreditna ekspanzija. Od velikega »obetavnega« prenosa slabih terjatev na DUTB konec 2013, s katerim naj bi se kreditiranje gospodarstva normaliziralo, ko so se krediti podjetjem znižali s 17,1 milijarde na 14,1 milijardo evrov, je zdajšnja raven kreditov manjša za 16 odstotkov, v primerjavi z največjo vrednostjo iz julija 2010 v višini 21304 milijone evrov pa so se krediti podjetjem malone prepolovili. Medletna stopnja krčenja je že drugi mesec zapored več kot 30 odstotna in podobna stopnji rasti v razdobju hazardiranja po vstopu v EU in evro območje. Še naprej stagnirajo oziroma se počasi krčijo tudi krediti gospodinjstvom in nedenarnim finančnim institucijam.

Kljub tako velikemu padcu kreditov se depoziti podjetij sicer precej neenakomerno a relativno hitro povečujejo; razloge za to gre iskati v presežkih plačilne bilance. Precej počasneje od sredine 2014 vendarle spet rastejo tudi depoziti prebivalstva, ki so se dotlej je

zmanjševali. Depozitov podjetij je bilo konec decembra 4697 milijonov evrov, depozitov gospodinjstev pa za 15241 milijonov evrov; prvi so novembra medletno rasli po 10.26 odstotkov, drugi po 4.08 odstotka.

Skupni krediti nefinančnim družbam in gospodinjstvom so novembra znašali 20714 milijonov evrov, bili so za 158 milijonov manjši kot mesec prej, skupni depoziti nefinančnih družb in gospodinjstev pa so bili 19937 milijonov evrov, za 15 milijonom manj kot oktobra. Razmerje med krediti in depoziti je bilo 1.03, kar je številka, ki je bila značilna za razdobje pred hazardiranjem, ko so depoziti v bankah povsem zadoščali za kreditiranje. Padec razmerja z 1.6 (najvišja vrednost razmerja je bila 1.65 v oktobru 2008), ki se je začel sredi 2011, se je močno pospešil že pred prenosom slabih terjatev, saj je do novembra 2013 padel na 1.38, po »velikem« prenosu slabih terjatev na 1.22, po »malem« prenosu pa na 1,05. Za vračanje razmerja med krediti in depoziti na raven pred hazardiranjem so ključno vlogo imeli krediti, ki so se od vrha razmerja sredi leta 2010 skrčili s 30.2 na 20.7 milijard evrov, v istem času pa so se depoziti povečali od 18.5 na 19.9 milijard evrov.

Razmerje med krediti in depoziti, krediti in depoziti

Vir: BS

Uspešno delovanje gospodarstva ob krčenju kreditov postavlja vrsto vprašanj. Del odgovora se očitno skriva v presežku plačilne bilance, kar je dobra razlaga za brez-kreditno poslovanje velikih izvoznikov, medtem ko je sicer mnogo slabše delovanje predvsem storitvena domača podjetja, ki poslujejo na domačem trgu najbrž omogoča nekontroliran siv kreditni trg. Po mnenju bank je zato problem na strani povpraševanja po kreditih, majhna na domači trg usmerjena podjetja pa se pritožujejo nad vse bolj kompliciranimi in s tem vse dražjimi postopki za pridobivanje kreditov. Zdi se, da je osnovni razlog za ravnanje bank politične in ne ekonomske narave. Tu lahko le ponovimo ugotovitev iz prejšnje številke GG, V vzdušju,

kakršno vlada v Sloveniji, noben bankir ne upa tvegati, reprogramirati kreditov ali za dlje zadržati zaplenjenih delnic nefinančnih družb, kaj šele razmišljati o reševanju posameznega podjetja zaradi narodno gospodarskih interesov. Oblasti pa si z izgovorom, da je treba politiko odstraniti iz gospodarstva in da ne smejo posegati v gospodarstvo, gledajo vstran ali pa se »bojijo« evropskih oblasti in prepovedane državne pomoči.

Toda banke, kljub izredno nizkim depozitnim obrestnim meram, tudi same ne bodo mogle preživeti od vse bolj raznovrstnih stroškov, ki jih zaračunavajo za opravljanje plačilnega prometa in zaračunavanj čuvanja depozitov, saj jim bo dodatne stroške povzročila nova kontrolna oblast (bančna unija), ki bo z vse bolj nesmiselnimi pravili in enačbami že sama ogrozila obstoj bančništva.

33

Obrestne mere ECB se od septembra niso spremenile; mejna depozitna ostaja -0.20 odstotkov, mejna posojilna 0.30 odstotna, ključna obrestna mera pa je 0.05 odstotna. Zdi se, da je ECB po dolgoletni krizi le ugotovila, da je njeno uravnavanje obrestnih mer povsem irelevantno za uravnavanje inflacije oziroma preprečevanje deflacije in še bolj za oživljanje gospodarstva. Euribor se je od januarja do novembra znižal za vse ročnosti, za eno leto, na primer, od 0.56 na 0.33 odstotka. Obrestna mera na depozite na vpogled je 0.06, nove vloge do 1 leta (teh je največ) so, na primer, od januarske 1.36 odstotne stopnje padle na 0.74 odstotno, za vloge do 2 let z 2.56 na 1.48 odstotno, novih depozitov nad 2 leti z obrestno mero 2.03 odstotkov pa praktično ni. Posojilne obrestne mere za nova posojila nefinančnim družbam so se lani prav tako znižale, za okvirna (teh je daleč največ) posojila od 5.53 na 5.00 odstotkov, za posojila do 250 tisoč do treh mesecev od 5.14 na 4.56, do enega leta od 6.14 na 5.24, dolgoročnejših posojil pa praktično ni. Obrestna mera za nova okvirna posojila gospodinjstvom so visokih 8.20 odstotkov, efektivna obrestna mera za stanovanjska posojila se je od 3.66 odstotkov znižala na 3.28 odstotkov obrestna mera za potrošniška pa od 5.16 na 4.80 odstotkov.

11. Novembra zmernejši presežek na tekočem računu, januarja najnižji donos na obveznice

Presežek v tekoči bilanci je bil v novembru podpovprečen glede na mesečne dosežke v 2014, a še vedno večji kot v enakem mesecu 2013. V primerjavi z letom 2013 so doseženi boljši rezultati v blagovni menjavi in enostranskih transferih, slabši pa v ostalih dveh skupinah transakcij: manjši presežek v storitveni menjavi, večji primanjkljaj v neto primarnih dohodkih dela in kapitala (večje neto plačilo obresti).

Plačilna bilanca

		januar-november		november	
		2013	2014	2013	2014
I.	Tekoči račun	1.887,0	1.977,6	95,3	110,3
1.	Blago	677,7	1.152,1	-3,6	73,4
2.	Storitve	1.848,8	1.717,3	124,9	132,7
	transport	614,5	666,1	54,8	58,9
	turizem	1.244,9	1.216,4	92,2	93,0
3.	Dohodki	-524,7	-788,7	-19,3	-89,2
	od dela	316,2	384,2	31,3	32,1
	- od kapitala	-840,9	-1172,9	-50,7	-121,3
4.	Tekoči transferi	-114,7	-103,1	-6,7	-6,5
	država	43,1	55,9	6,5	11,4
II.	Kapitalski in finančni račun	-2.822,4	-2.601,2	-117,3	-196,7
A.	Kapitalski račun	63,9	45,4	9,0	52,1
B.	Finančni račun	-2.886,3	-2.646,6	-126,3	-248,8
1.	Neposredne naložbe	-550,4	1.038,3	-100,2	170,2
2.	Naložbe v vrednostne papirje	3.610,1	4.500,2	1.828,4	663,3
3.	Finančni derivativi	-23,5	7,5	-1,3	3,2
4.	Ostale naložbe	-5.881,7	-8.077,1	-1.847,4	-1.047,6
4.1.	- terjatve	-2.642,3	-5.412,1	-137,0	-656,7
4.2.	- obveznosti	-3.239,4	-2.665,1	-1.710,4	-391,0
5.	Mednarodne denarne rezerve	-40,8	-115,4	-5,8	-37,9
III.	Neto napake in izpustitve	935,4	623,6	22,0	86,4

Vir: Banka Slovenije

Novembra 2014 je bil presežek tekoče plačilne bilance 102.0 milijonov € (novembra 2013 je bil 91.3 milijonov €), kar je rezultat presežka v blagovni menjavi 64.5 milijonov € (leto prej je bil primanjkljaj -0.5 milijonov €), presežka v storitveni menjavi 129.7 milijonov € (115.8 milijonov €; povečanje zaradi ugodnejših rezultatov v transportu), primanjkljaja v primarnem dohodku (delo, kapital) v višini -85.4 milijonov € (-12.1 milijonov € novembra 2013; letos večje plačilo obresti tujini) in primanjkljaja v sekundarnem dohodku (enostranske transakcije) v višini -6.8 milijonov € (-11.8 milijonov €).

V 11 mesecih 2014 skupaj je presežek v tekoči plačilni bilanci znašal 1939.9 milijonov € (v enakem obdobju 2013 je bil 1817.4 milijonov €). Pri tem je presežek iz blagovne menjave 1207.9 milijonov € (leto prej 782.7), presežek storitvene menjave 1580.8 milijonov € (1663.9 milijonov €), primanjkljaj v saldo primarnih dohodkov dela in kapitala -568.7 milijonov € (-272.4 milijonov €) in primanjkljaj v neto sekundarnih dohodkih – enostranskih transferih -280.2 milijonov € (-356.9 milijonov €).

Po 11 mesecih 2014 je priliv na kapitalnem računu, ki pomeni povečanje obveznosti, 45.4 milijonov € (v 11 mesecih 2013 je bil 63.9 milijonov €). Na finančnem računu je neto priliv 2640.4 milijonov € (leto prej je bil 2843.4 milijonov €), kot rezultat povečanja neto terjatev iz tujih neposrednih naložb 1186.4 milijonov € (v 2013 le -37.3 milijonov €), neto portfeljskih investicij -4531.0 milijonov € (-3602.6 milijonov €) in drugih investicij v obliki neto najetih kreditov 8249.9 milijonov € (6419.0 milijonov €). Rezervna pozicija pri Banki Slovenije se je povečala za 115.4 milijone € (40.8 milijonov €), statistična napaka pa znaša 655.1 milijonov € (leto prej je bila 962.1 milijonov €).

V okviru EU28 je Slovenija med 18 državami s pozitivno tekočo bilanco v tretjem četrtletju 2014 in 16 državami s pozitivno bilanco v treh četrtletjih 2014 skupaj. Zgolj v storitveni bilanci je med 23 članicami s pozitivnim saldom v tretjem četrtletju in med 24 članicami s pozitivnim saldom v prvih treh četrtletjih skupaj.

Bruto zunanji dolg Slovenije je znašal konec novembra 2014 že 44913 milijonov €, kar je 859 milijonov € več kot mesec prej. Pri tem je bilo javnega in javno garantiranega dolga 60.9%. Neto zunanji dolg je znašal 11843 milijonov €, 80 milijonov € več kot mesec prej, a še vedno manj kot vse konce leto po 2008. Mednarodne rezerve Banke Slovenije so znašale konec leta 2014 837 milijonov €, od česar je bilo deviznih rezerv za 345 milijonov €, zlata za 101 milijon €, imetij in rezervne pozicije pri MDS za 348 milijonov €.

Donosi na 10-letne državne obveznice so prvi dan februarja 2015 pod 1.5%, zadnji teden januarja pa so bili tudi že pod 1.4%. Nižje donose od slovenskih obveznic imajo enake vrste obveznic med velikimi le Kanada, Nemčija, Francija, UK, Nizozemska, Švica, Japonska, Hong Kong, višje pa med drugimi ZDA, Italija, Portugalska, Singapur, Južna Koreja, Avstralija in druge. Nižanje donosov je sicer delno povezano z našo nižjo rastjo cen (deflacijo), v bistvu pa kaže, da se je na mednarodnih finančnih trgih zaupanje v Slovenijo v zadnjem letu bistveno povečalo, tako absolutno kot relativno glede na druge države.